

สรุปสาระสำคัญประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “APEC Workshop on Measuring Services Trade:
Statistical Capacity Building and Networking”
ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๖
ณ เมืองเมดาน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก หรือเอเปค Asia-Pacific Economic Cooperation หรือ APEC ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “APEC Workshop on Measuring Services Trade: Statistical Capacity Building and Networking” ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๖ ณ เมืองเมดาน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนัก และความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง “การวิเคราะห์และสร้างเครือข่ายด้านสถิติภาคการค้าบริการของประเทศสมาชิกเอเปค” และเพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกเอเปค

สาระสำคัญของการสัมมนาฯ สรุปได้ ดังนี้

The Opening Ceremony & Welcome Banquet: วันอังคารที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ เวลา ๙.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. โดย Mr. Syafrudin Yahya, Secretary Directorate General of International Trade Cooperation, Ministry of Trade, Government of Indonesia

Mr. Syafrudin กล่าวเปิดการประชุมฯ ว่า การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านสถิติการค้าบริการในครั้งนี้ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจถึงความสำคัญของภาคการค้าบริการ และการใช้ประโยชน์จากสถิติการค้าบริการในปัจจุบัน และหวังว่าการจัดประชุมฯ ในครั้งนี้ จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ และส่งเสริมความร่วมมือด้านสถิติการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกเอเปคต่อไป

๑. การบรรยายเรื่อง “Introduction to the Concepts and Importance of Services Trade” โดย Dr. Sherry Stephenson, Service Expert, USAID Consultant, APEC Technical Assistance and Training Facility

Dr. Sherry กล่าวถึงความสำคัญของภาคการค้าบริการว่า ศตวรรษที่ ๒๑ นับเป็นยุคทองของเศรษฐกิจการค้าบริการ ปัจจุบันการค้าบริการคิดเป็นร้อยละ ๖๖ ของผลผลิตมวลรวม ร้อยละ ๖๖ ของภาคการจ้างงาน ร้อยละ ๖๐ ของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ และคิดเป็นมูลค่าเกือบร้อยละ ๕๐ ของมูลค่าการค้าโลกทั้งหมด โดยมูลค่าของการจัดตั้งธุรกิจนอกเครือของธุรกิจการค้าบริการ (Foreign Affiliates Trade in Services: FATS) ในปี ๒๕๕๑ นั้น มีมูลค่าสูงเท่ากับมูลค่าการส่งออกจากภาคบริการทั้งหมด

ทั้งนี้ นิยามของคำว่าบริการ คือผลผลิตที่ไม่สามารถจับต้องและเก็บรักษาได้ หากแต่เป็นการให้ต่างตอบแทนระหว่างผู้ให้บริการ (Supplier) และผู้รับบริการ (Consumer) แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ ๑) การให้บริการแบบเปลี่ยนแปลงสถานะ (Change Effecting Services) และ ๒) การให้บริการ

แบบเพิ่มผลกำไร (Margin Services) ในปัจจุบันมูลค่าเพิ่มจากภาคการค้าบริการ (Valued-Added in Services) คิดเป็นร้อยละ ๔๕ ของมูลค่าการค้าโลก (จากร้อยละ ๒๓ ของมูลค่าที่ไม่ได้รวม Valued-Added) โดยมูลค่าเพิ่มจากภาคการค้าบริการ หมายถึงมูลค่าของภาคการค้าบริการที่แฝงตัวอยู่ในภาคการผลิตทั้งหมด ซึ่งโดยทั่วไปผู้ประกอบการมักไม่ได้แยกมูลค่าภาคการค้าบริการออกมาจากภาคการผลิตอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เห็นว่าการค้าบริการในปัจจุบันได้ทวีความซับซ้อนมากขึ้น ผ่านการเคลื่อนย้ายของรูปแบบการให้บริการ เงินทุน และรวมถึงการแฝงตัวของภาคการค้าบริการกับภาคการผลิต

นอกจากนี้ ความสำคัญของรูปแบบการให้บริการ สามารถแบ่งได้ ดังนี้ Mode ๑ การบริการข้ามพรมแดน (Cross-border Supply) คิดเป็นร้อยละ ๓๕, Mode ๒ การบริโภคในต่างประเทศ (Consumption Abroad) คิดเป็นร้อยละ ๑๐-๑๕, Mode ๓ การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial Presence) คิดเป็นร้อยละ ๔๕, และ Mode ๔ การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา (Presence of Natural Person) คิดเป็นร้อยละ ๑-๒ ทั้งนี้ สาเหตุที่ Mode ๑ และ Mode ๒ มีมูลค่าต่ำ เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมและทั่วถึง นอกจากนี้ การค้าบริการยังแตกต่าง และซับซ้อนกว่าการค้าสินค้า เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของรูปแบบการให้บริการทั้ง ๔ Modes และความยุ่งยากของเก็บรวบรวมและวิเคราะห์มูลค่าของแต่ละ Mode

ตามหลักการของการค้าบริการใน WTO ตลาดบริการสามารถแบ่งออกเป็นสาขาย่อย ๑๒ สาขา ได้แก่ ๑) บริการธุรกิจ อาทิ การบริการวิชาชีพ วิจัยและพัฒนา และอสังหาริมทรัพย์ ๒) บริการด้านการสื่อสาร ๓) บริการด้านการก่อสร้าง ๔) บริการจัดจำหน่าย ๕) บริการด้านการศึกษา ๖) บริการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ๗) บริการด้านการเงิน ๘) บริการด้านสุขภาพและสังคม ๙) บริการเกี่ยวกับการเดินทางและท่องเที่ยว ๑๐) บริการนันทนาการ วัฒนธรรม และการกีฬา ๑๑) บริการด้านการขนส่ง และ ๑๒) บริการอื่นๆ ที่ไม่อยู่ใน ๑๑ สาขาดังกล่าวข้างต้น

สำหรับการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลการค้าบริการ ปัจจุบันยังเต็มไปด้วยความคลุมเครือ เนื่องจากนิยาม สาขา และต้นทุนการจัดทำข้อมูลด้านการค้าบริการ โดยองค์กรที่รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูล จำเป็นต้องพิจารณาความสำคัญระหว่างความต้องการแท้จริงของผู้ใช้ และต้นทุนในการจัดเก็บข้อมูล ทั้งนี้ ปัจจุบันได้มีการริเริ่มการใช้คู่มือสถิติการค้าบริการระหว่างประเทศ (Manual of Statistics on International Trade in Services: MSITS) ซึ่งพัฒนาโดยองค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ องค์การสหประชาชาติ (UN), กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF), องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development – OECD), ธนาคารโลก (World Bank), องค์การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD), และองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ทั้งนี้ คู่มือ MSITS ได้พัฒนาขึ้นสำหรับทุกประเทศทั่วโลก เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสถิติการค้าบริการในสาขาต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ๑.) BPM๖ (Mode๑,๒), ๒.) BPM๖ Extension (Mode๑,๒), ๓.) Foreign Affiliates Statistics (FATS) (Mode๓), และ ๔.) Statistical Approach on Measuring the Presence of Natural Persons (Mode๔)

ในปี ๒๕๕๓ มูลค่าของการค้าบริการในเอเปค คิดเป็นร้อยละ ๖๗ ของ GDP และคิดเป็นร้อยละ ๔๕ ของการจ้างงานทั้งหมด โดยภาคการเงิน ประกันภัย การบริการสาธารณะ และการขนส่ง มีอัตราการเติบโตสูงสุด ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๓ และภาคกสิกรรมคิดเป็นร้อยละ ๓.๗๓ ตามลำดับ สำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ภาคการค้าบริการยังมีอัตราการเจริญเติบโตสูงสุดในภูมิภาคเช่นกัน ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า มูลค่าเพิ่มจากภาคการค้าบริการของประเทศสมาชิกเอเปคยังแตกต่างกันมากในแต่ละประเทศ อาทิ ฮองกงมีมูลค่าเพิ่มจากภาคบริการสูง ขณะที่อินโดนีเซียยังมีมูลค่าต่ำ หรือ มูลค่าเพิ่มจากภาคบริการจากต่างประเทศมีมูลค่าสูงในฮ่องกง แต่ยังมีมูลค่าต่ำที่ญี่ปุ่น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มูลค่าการส่งออกจากมูลค่าเพิ่มของภาคการค้าบริการในเอเปค ยังมีมูลค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาคการค้าบริการยังมีโอกาสเติบโตได้อีกมากในภูมิภาค ทั้งนี้ มีประเทศสมาชิกเอเปคจำนวน ๘ ประเทศ ถูกจัดอยู่ในประเทศ ๒๐ อันดับแรกที่นำลงทุนสำหรับธุรกิจการค้าบริการ ได้แก่ จีน มาเลเซีย เม็กซิโก ไทย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ชิลี และสหรัฐฯ ตามลำดับ

จากมูลค่าภาคการค้าบริการที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน การจัดทำสถิติข้อมูลการค้าบริการจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักบริหาร และนักสถิติในการเข้าใจทิศทางการค้าบริการ เพื่อที่จะสามารถกำหนดทิศทางนโยบายทางการค้าของประเทศได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ทั้งนี้ เห็นควรให้สนับสนุนการสร้าง และขยายเครือข่ายระหว่างประเทศสมาชิกเอเปค เพื่ออำนวยความสะดวกการจัดทำ และรวบรวมข้อมูลด้านสถิติการค้าบริการในภูมิภาคได้อย่างเป็นระบบและทันต่อเหตุการณ์

๒. เรื่อง “ Methodological and Administrative Challenges of Collection of Services Trade Statistics – Focus on “ Big Picture Perspective of Challenges” โดย Ms. Anne Flatness, Economist, Bureau of Economic Analysis, Balance of Payments Division, US Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis

Ms. Anne กล่าวว่า วัตถุประสงค์หลักของการจัดทำข้อมูลสถิติการค้าบริการนั้น เพื่อประมวลและจัดระเบียบข้อมูล และกิจกรรมของภาคการค้าบริการ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อาทิ ภาคธุรกิจการค้าบริการ การขนส่ง การท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์ทางทรัพย์สินทางปัญญา การค้าบริการในส่วนของกระบวนการภาคการผลิต และการจัดตั้งธุรกิจในเครือของธุรกิจการค้าบริการ (FATS/Mode ๓) ทั้งนี้ เห็นว่า ปัจจุบันการค้าบริการได้ทวีความสำคัญและขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยในสหรัฐฯ มูลค่าของการค้าบริการคิดเป็น ๑,๐๙๒ พันล้านเหรียญสหรัฐ จากมูลค่าการค้ารวม ๔,๙๕๖ พันล้านเหรียญสหรัฐ (การค้าสินค้าคิดเป็น ๓,๘๖๔ พันล้านเหรียญสหรัฐ) อย่างไรก็ตาม การจัดทำข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในภาคธุรกิจการค้าบริการ ยังขาดความชัดเจนและทันต่อเหตุการณ์ โดยปัจจุบันมีเพียง ๓๕ ประเทศที่ได้จัดทำข้อมูลสถิติภาคการค้าบริการ (จาก ๒๓๔ ประเทศของภาคการค้าสินค้า) และข้อมูลที่ได้ยังล่าช้า เนื่องจากขาดศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูล ความจำเป็นไม่ได้ ความหลากหลายของช่องทางธุรกิจ การไม่สามารถระบุบริษัทนำเข้า/ส่งออก และความสับสนของการรวมธุรกิจภาคบริการเข้ากับภาคการผลิต เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เห็นว่าปัจจุบันวิธีการจัดเก็บข้อมูลภาคการค้าบริการมีหลากหลายช่องทาง อาทิ ๑.) การออกแบบสำรวจ (ข้อดี: สามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายได้ / ข้อเสีย: สิ้นเปลืองงบประมาณด้านบุคลากรและไม่สามารถระบุข้อมูลการโอนเงินระหว่างประเทศโดยเฉพาะภาคการนำเข้า) ๒.) การเก็บข้อมูลจากการโอนเงินระหว่างประเทศ (ข้อดี: สามารถเก็บข้อมูล ณ จุดเดียวและมีความแม่นยำ/ ข้อเสีย: ขาดความครอบคลุมและความหลากหลายของข้อมูล ๓.) การเก็บข้อมูลโดยความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน (ข้อดี: สามารถเป็นเจ้าของข้อมูล/ ข้อเสีย: ขาดอำนาจการควบคุม และมีต้นทุนสูง) และ ๔.) การใช้ Model (ข้อดี: สามารถบริหารควบคุม และพัฒนาข้อมูล/ ข้อเสีย: มีความล่าช้า) ทั้งนี้ ในเบื้องต้น การจัดทำข้อมูลสถิติควรพิจารณาถึงความเหมาะสมระหว่างความต้องการของผู้ใช้ การเข้าถึงแหล่งข้อมูล รวมถึงความเหมาะสมของระยะเวลาด้วย เช่น สาขาการบริการด้านการศึกษาและการแพทย์ การเก็บข้อมูลจาก International Transactions Reporting System: ITRs เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ อาจจำเป็นต้องใช้ข้อมูลรวบรวมจากภาคอุตสาหกรรมอื่นเสริมด้วย หรือการค้าบริการด้านการขนส่ง ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ข้อมูลทั้งการสำรวจ ITRs และการเก็บข้อมูลจากกรมศุลกากร หรือการจัดเก็บข้อมูล FATS – Foreign Affiliates Trade in Services (Mode ๓) ที่จำเป็นต้องแยกเก็บต่างหากจากข้อมูล FDI ที่ได้จัดเก็บไปแล้วเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน เป็นต้น

๓. เรื่อง “ Statistics of International Trade in Services – International Trade Centre Contributions” โดย Mr. Christophe Durand, Market Analysis and Research Section

Mr. Christophe กล่าวถึงการรวบรวมสถิติด้านการค้าบริการว่า ปัจจุบันการเก็บข้อมูลภาคการค้าบริการและการลงทุนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตยังมีจำกัด โดยปัจจุบันศูนย์การค้าโลก (International Trade Centre: ITC) คือหน่วยงานกลางในการจัดทำข้อมูลด้านการค้าและการลงทุน ผ่านการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อาทิ IMF, UNSD^๑, UNCTAD, WTO และ OECD เป็นต้น โดยข้อมูลทั้งภาคการค้าสินค้าและภาคการค้าบริการที่หน่วยงาน ITC จัดเก็บนั้น ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นได้ทางเว็บไซต์ <http://www.intracen.org/marketanalysis> และ www.trademap.org ซึ่งมีข้อมูลตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน ในรูปแบบ BPM ๕ และ EBOPS ของ ๑๙๐ ประเทศ ข้อมูลการค้าทวิภาคีของ ๕๐ ประเทศ และสามารถสืบค้นได้ทั้งแบบรายประเทศและภูมิภาค นอกจากนี้ เว็บไซต์ยังบริการข้อมูล FDI ของภาคธุรกิจบริการจาก ๒๐๐ ประเทศทั่วโลก โดยแยกเป็นข้อมูลบริษัทในเครือของธุรกิจการค้าบริการต่างๆ (FATS) ทั้งนี้ เห็นว่าข้อมูล FDI อาจเป็นเพียงข้อมูลทางสถิติที่สำคัญของภาคการค้าบริการ Mode ๓ จากทั้งหมด ๔ โหมด

๔. เรื่อง “MSITS an International “Framework” for Services Trade Statistics” โดย Mr. Mark Pollard, Statistics and Business Consultant

^๑ United Nations Statistics Division

Mr. Pollard กล่าวถึงความสำคัญของ **คู่มือสถิติการค้าบริการระหว่างประเทศ** (Manual of Statistics on International Trade in Services: **MSITS**) ว่า MSITS เริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๕ โดย The Interagency Task Force on Statistics of International Trade in Services (TFSITS) เพื่อตอบสนองความต้องการคณะกรรมการด้านสถิติสำหรับความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) และการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) โดยปัจจุบัน MSITS ๒๐๑๐ รุ่นล่าสุดถูกนำมาใช้ในฐานะเป็นคู่มือสถิติการค้าบริการสำหรับการใช้ประโยชน์แก่ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ได้แก่ นักนโยบายและนักเจรจาการค้า ผู้ประกอบการ และผู้สนใจทั่วไป

ทั้งนี้ ปัจจุบัน MSITS ๒๐๑๐ คือ คู่มือสถิติรุ่นล่าสุดที่ได้พัฒนาขอบเขต แนวทางการจัดเก็บข้อมูลโดย IMF, UNSD และ WTO ซึ่งปัจจุบันมีประเทศสมาชิกกว่า ๑๐๐ ประเทศทั่วโลกที่ได้ให้ความร่วมมือในการจัดทำข้อมูลสถิติ และใช้ประโยชน์จาก MSITS

๕. APEC Member Economy Experiences with Collection of Services Trade Statistics

๕.๑) เรื่อง **“Collecting Statistics on Trade in Services” The United States** โดย Ms. Anne Flatness, US Development of Commerce, Bureau of Economic Analysis

Ms. Anne กล่าวว่า การรวบรวมสถิติข้อมูลทางการค้าสินค้า บริการ และลงทุนของสหรัฐฯในปัจจุบัน อยู่ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงพาณิชย์สหรัฐฯ โดยส่วนใหญ่มีการจัดเก็บข้อมูลโดยการออกแบบสำรวจ ซึ่งเห็นว่ามีข้อดี คือสามารถเก็บข้อมูลจำเพาะได้ ในขณะที่ข้อเสีย คือไม่สามารถเก็บข้อมูลจากภาคการนำเข้าได้ทั่วถึง และข้อมูลมีจำนวนมาก ทั้งนี้ ผู้ใช้บริการสามารถค้นข้อมูลได้ทางเว็บไซต์ www.bea.gov/scb/index.htm ซึ่งข้อมูลการค้าบริการที่จัดเก็บจะแยกย่อยตามสาขาธุรกิจบริการ ๓๑ สาขา และใช้มาตรฐาน BPM ๖ ตามคู่มือสถิติ MSITS

๕.๒) เรื่อง **“Collecting Statistics on Trade in Services” : Japan** โดย Professor Hikari Ishido, Chiba University

Mr. Ishido กล่าวว่า สำหรับการเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลทางการค้าบริการของญี่ปุ่น อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงการคลัง และดำเนินการวิเคราะห์โดยธนาคารแห่งชาติญี่ปุ่น ทั้งนี้ ข้อมูลสถิติได้จัดเก็บโดยแยกตามสาขาของธุรกิจบริการที่สำคัญ อาทิ ภาคการขนส่ง ซึ่งจัดเก็บจากรายรับและรายจ่ายของผู้ประกอบการ และภาคการท่องเที่ยว ซึ่งจัดเก็บข้อมูลจากภาครัฐจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าออกประเทศและมูลค่าจากรายได้ทั้งหมด เป็นต้น สำหรับสาขาอื่นๆ อาทิ การสื่อสาร การก่อสร้าง ประกันภัย การบริการด้านการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และการบริการภาครัฐ ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลผ่านรายได้และรายรับ และมูลค่าการโอนเงินระหว่างประเทศของแต่ละสาขา ทั้งนี้ หากไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลผ่านช่องทางดังกล่าว จะดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านการออกแบบสำรวจ

นอกจากนี้ Mr. Ishido ชี้แจงว่าหากเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับจากการจัดเก็บข้อมูลสถิติการค้าบริการของญี่ปุ่นอาจมีมูลค่าที่คลาดเคลื่อนเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับมูลค่าจากการจัดเก็บของสหรัฐฯ อาทิ ข้อมูลมูลค่าการส่งออกของญี่ปุ่นไปสหรัฐฯ กับข้อมูลนำเข้าจากญี่ปุ่นของสหรัฐฯ อาจไม่ตรงกันเนื่องจากตัวแปรสำคัญ คือ ความผันผวนของค่าเงินของทั้งสองประเทศ ณ เวลาที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล นอกจากนี้ ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดเก็บข้อมูล Mode ๓ และ Mode ๔ ซึ่งยังมีความยุ่งยากและซับซ้อนเนื่องจากการตีความภายใต้การเก็บข้อมูลสถิติแบบ Balance of Payments ที่ได้จัดมูลค่าการค้าบริการ Mode ๓ ให้อยู่ในส่วนที่เป็นข้อมูลนิติบุคคลในประเทศ (Local resident) ส่งผลให้มูลค่าการค้าไม่ได้จัดอยู่ภายใต้หมวดการค้าบริการ (Mode ๓) ยกเว้นการตั้งบริษัทในระยะสั้น เช่นโครงการสัมปทานรับเหมาต่างๆ ซึ่งอนุโลมให้อยู่ใน Mode ๓ และ Mode ๔ อย่างไรก็ตาม เห็นว่าการจัดเก็บข้อมูล Mode ๓ ในญี่ปุ่นยังเป็นประเด็นที่สับสนและคลุมเครือ รวมถึงนิยามการค้าบริการ Mode ต่างๆ ที่ยังไม่มี ความชัดเจน ซึ่งเห็นควรให้มีการจัดทำแนวทางเพื่อกำหนดนิยาม และจัดเก็บข้อมูลให้มีมาตรฐานร่วมกันในภูมิภาคต่อไป

๕.๓) เรื่อง “Collecting Statistics on Trade in Services”: New Zealand โดย Mr. Wido Vanliff, Balance of Payments, Statistics New Zealand

Mr. Wido ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลสถิติการค้าบริการของนิวซีแลนด์ โดยยกตัวอย่างธุรกิจบริการสาขาการประกันภัย และการท่องเที่ยว โดยสาขาการประกันภัยได้จัดเก็บข้อมูลผ่านแบบสำรวจ และใช้ Model ตามมาตรฐาน BPM๖ สำหรับสาขาการท่องเที่ยว ได้จัดเก็บข้อมูลผ่านแบบสำรวจและสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติ (International Visitors Survey: IVS) ทั้งนี้ เห็นว่าการเก็บข้อมูล IVS ยังประสบปัญหาการเก็บข้อมูลที่ไม่ครอบคลุม และปัญหาต้นทุนของการสัมภาษณ์ ซึ่งภายหลังได้ปรับรูปแบบการสำรวจ IVS เป็นแบบ Online Survey และเห็นว่ามียอดดีต่อทั้งการเพิ่มปริมาณผู้ตอบแบบสำรวจ และการลดต้นทุนโดยรวม ทั้งนี้ Mr. Wido กล่าวเพิ่มเติมว่า การจัดเก็บข้อมูลของนิวซีแลนด์ ปัจจุบันได้จัดเก็บข้อมูลตาม Mode of Supply ตามคู่มือสถิติ MSITS แล้ว แต่เห็นว่าการเก็บข้อมูลรูปแบบ Mode ได้ก่อให้เกิดความสับสนในการจัดเก็บข้อมูล เนื่องจากนิยาม และความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน โดยเฉพาะ Mode ๒ และ Mode ๔ ภายใต้นิยาม “Temporary aboard” จึงเสนอแนะว่า ในการจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire) ควรมีรูปแบบที่สามารถสื่อให้ผู้กรอกแบบสอบถามสามารถเข้าใจถึง Mode การให้บริการของแต่ละสาขาด้วย

๕.๔) เรื่อง “Collecting Statistics on Trade in Services”: Columbia โดย Mr. Andres Cardenas Munoz, Economic Analyst, Ministry of Commerce, Industry and Tourism

Mr. Andres กล่าวว่า การค้าบริการในปัจจุบันได้ทวีความสำคัญมากขึ้น และมีมูลค่าสูงกว่าภาคการผลิต เกษตรกรรมและอื่นๆ ทั้งนี้ มูลค่าการค้าและการจ้างงานภาคบริการ ในประเทศโคลัมเบียในปี ๒๕๕๔ มีมูลค่าสูงถึงร้อยละ ๖๑ และ ร้อยละ ๖๖ ตามลำดับ ปัจจุบัน โคลัมเบียมีนโยบายเกี่ยวกับการค้าบริการที่สำคัญ อาทิ การพัฒนามาตรฐานกฎระเบียบ และการจัดเก็บภาษีบริการ พัฒนาศักยภาพแรงงาน

และการวิจัยในประเทศ รวมถึงมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการและเป็นระบบ โดยการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลได้มีการเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ ในประเทศ อาทิ ธนาคารกลาง และกระทรวงต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดเก็บฐานข้อมูลร่วมกันภายใต้หลักการใช้คู่มือสถิติ MSITS ๒๐๑๒ และจัดเก็บแบบ Balance of Payments ของธนาคารกลาง การออกแบบสำรวจ และการจัดเก็บแยกตามโหมดบริการ ทั้งนี้ เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวในการกำหนดทิศทางการค้า และสร้างความตกลงระหว่างประเทศ

๕.๕) เรื่อง “Collecting Statistics on Trade in Services” : Chile โดย Ms. Andrea Sanchez Yanez, Economic Analyst, Central Bank of Chile

Ms. Andrea ให้ความเห็นว่า ปัจจุบันประเทศชิลีได้จัดเก็บข้อมูลสถิติการค้าบริการภายใต้ MSITS รูปแบบ BPM ๖ โดยเริ่มใช้ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๕๕ ทั้งนี้ การจัดเก็บข้อมูลภาคการค้าบริการสามารถแบ่งตามสาขาหลักๆ ได้แก่ ๑) สาขาการท่องเที่ยว ซึ่งจัดเก็บข้อมูลตามจำนวนนักท่องเที่ยวผ่านด่านศุลกากร และการจัดทำแบบสำรวจ ๒) สาขาการขนส่ง ซึ่งจัดเก็บข้อมูลจากจำนวนผู้โดยสารระหว่างประเทศ และ ๓) สาขาอื่นๆ อาทิ บริการโทรคมนาคม ประกันภัย เทคโนโลยีสารสนเทศ การเงินและการธนาคาร และการบริการภาครัฐ ซึ่งจัดเก็บข้อมูลผ่านการโอนเงินระหว่างประเทศ ออกแบบสำรวจ และรายงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลได้จัดเก็บเป็นรายไตรมาสและรายปี โดยในอนาคตจะมีการรวบรวมข้อมูลเพิ่มของสาขาทรัพย์สินทางปัญญา การประกันภัย และ Courier ในสาขาการขนส่ง

๕.๖) เรื่อง “Collecting Statistics on Trade in Services” : Mexico โดย Mr. Andres Zetina Gutierrez, Deputy Manager External Sector Analysis Subdivision, Bank of Mexico

Mr. Andres กล่าวว่า ประเทศเม็กซิโกได้จัดเก็บข้อมูลตามหลักคู่มือ MSITS รูปแบบ BPM ๕ โดยเห็นว่า แม้การค้าบริการมีความสำคัญสูงในปัจจุบัน แต่การจัดเก็บสถิติข้อมูลภาคบริการยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึงโดยเฉพาะภาคการนำเข้า เนื่องจากขาดหน่วยงานกลางในการประสานและควบคุม รวมถึงความไม่ชัดเจนของนิยาม Mode บริการแต่ละสาขา ทั้งนี้ การจัดเก็บข้อมูลได้แยกลงรายสาขาที่สำคัญ ได้แก่ สาขาขนส่ง ท่องเที่ยว ประกันภัย การใช้สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญา และอื่นๆ โดยได้ดำเนินการจัดเก็บผ่านแบบสอบถาม และจากรายงานข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละสาขา อาทิ กรมศุลกากรสำหรับข้อมูลภาค การส่งออก เป็นต้น

๕.๗) เรื่อง “Collecting Statistics on Trade in Services” : Hong Kong, China โดย Mr. Desmond Sam, Statistician (Trade in Services), Census and Statistics, Department of the Hong Kong Special Administrative Region Government

Mr. Desmond กล่าวว่า การจัดเก็บข้อมูลการค้าบริการของฮ่องกงโดยปกติรวบรวมผ่านแบบสอบถามของการนำเข้าการค้าบริการ และจากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันได้จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบ EBOPS ๒๐๑๐ (Extended Balance of Payments Classification) และได้พัฒนา

ปรับเปลี่ยนการจัดเก็บและวิเคราะห์เป็นรูปแบบ Change of Ownership Principle ซึ่งแบ่งความเป็นเจ้าของธุรกรรมเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ “Merchanting” หมายถึง การดำเนินการซื้อขายกับประเทศคู่ค้านอกประเทศทั้งหมด โดยไม่ผ่านประเทศของบริษัทต้นสังกัด และ “Goods sent aboard for processing” หมายถึง การดำเนินการจัดจ้างผลิตนอกประเทศ โดยผ่านประเทศของบริษัทต้นสังกัดเพียงไม่มาก ทั้งนี้ เห็นว่าวิธีดังกล่าวทำให้การจัดเก็บข้อมูลครอบคลุมมากขึ้น และส่งผลให้มูลค่าจากภาคการค้าบริการสูงขึ้น

๕.๘) เรื่อง “Collecting Statistics on Trade in Services”: Indonesia

โดย Mr. Oki Hermawan and Ms. Eni Lestariningsih, BPS-Statistics Indonesia

Mr. Oki และ Ms.Eni กล่าวว่า ปัจจุบันอินโดนีเซียจัดเก็บข้อมูลสถิติการค้าบริการผ่านแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่รวบรวมจากภาคการนำเข้าและส่งออกของการค้าบริการ อย่างไรก็ตามได้ประสบปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล อาทิ ความไม่เข้าใจ หรือการตีความที่ผิดของรูปแบบการค้าบริการของหน่วยงานที่ได้จัดเก็บข้อมูล รวมถึงความล่าช้าในการจัดเก็บข้อมูลในแต่ละสาขาที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนกว่าภาคการค้าสินค้า โดยเห็นว่าหากมีหน่วยงานกลางในการจัดฝึกอบรมด้านบริการการจัดเก็บข้อมูลอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อภูมิภาคในการกำหนดทิศทางการค้าบริการร่วมกัน

๕.๙) เรื่อง “Collecting Statistics on Trade in Services”: Malaysia

โดย Mr. Hidzir Hamzah, Statistician, Strategic Planing Division, Ministry of International Trade and Industry (MITI)

Mr. Hidzir กล่าวว่าในไตรมาสแรกของปี ๒๕๕๖ มูลค่าภาคการค้าบริการสูงกว่าภาคอื่นโดยรวม โดยภาคการส่งออกมีมูลค่า ๒๙.๘ และนำเข้ามีมูลค่า ๓๓.๒ ล้านเหรียญริงกิต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาคการค้าบริการต่อเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ สำหรับการจัดเก็บข้อมูล ในชั้น ปฐมภูมิได้จัดทำผ่านแบบสอบถาม (ITS Survey) และขั้นทุติยภูมิจากรายงานข้อมูลสถิติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ อาทิ ข้อมูลการโอนเงินระหว่างประเทศ (International Transaction Reporting System: ITRS) และสถิติด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ในอนาคตจะมีการจัดเก็บข้อมูลแยกตาม Mode บริการ ๔ สาขา โดยจะเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำจำกัดความของการค้าบริการ และธุรกิจบริการทั้ง ๔ สาขา ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิผลของการจัดเก็บข้อมูล และเพื่อการใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของนักสถิติและผู้ใช้บริการข้อมูล

๕.๑๐) เรื่อง “Collecting Statistics on Trade in Services”: Singapore

โดย Mr. Justin Tai, Senior Assistant Director, Economic Accounts Division, Singapore Department of Statistics

Mr. Justin กล่าวว่า การเก็บสถิติภาคการค้าบริการของสิงคโปร์ – The International Trade in Service Survey (TIS Survey) เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ โดยใช้ร่วมกับข้อมูล Balance of Payments และสถิติข้อมูลการค้าบริการด้านอื่นๆ ทั้งนี้ ได้เริ่มใช้รูปแบบ BPM ๕ เมื่อปี ๒๕๕๑ และ BPM ๖ เมื่อปี ๒๕๕๕ ตามลำดับ โดยได้จัดเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามและจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ

นอกจากนี้ ยังได้จัดเก็บข้อมูลแยกตาม Mode ภายใต้คู่มือ MSITS แล้ว โดยในอนาคตจะมีการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมสาขาการประกันภัยซึ่งผู้ใช้บริการสามารถเข้าสืบค้นข้อมูลสถิติการค้าบริการได้ที่เว็บไซต์ <http://www.singstat.gov.sg/>

๖. สรุปการประชุมปฏิบัติการเรื่อง “ Strengthening APEC Member Economies’ Capacity to Collect and Report Services Trade Statistics ”

ที่ประชุมได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

๑) ควรมีหน่วยงานกลางสำหรับกำหนดแนวทาง และพัฒนาเครือข่ายด้านสถิติภาคการค้าบริการของประเทศสมาชิก APEC

๒) ควรเร่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลสถิติแก่ประเทศสมาชิก เพื่อลดช่องว่าง พัฒนามาตรฐานและความเข้าใจร่วมกัน อาทิ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้ และแบ่งปันประสบการณ์การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลของประเทศสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

๓) ควรนิยามคำจำกัดที่ชัดเจนของรูปแบบการให้บริการทั้ง ๔ Modes โดยเฉพาะคำจำกัดความของ Mode ๒ และ Mode ๔ รวมถึง Mode ๓ เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนทั้งแก่ผู้จัดเก็บและผู้ใช้บริการข้อมูล

๔) ควรสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากคู่มือสถิติการค้าบริการระหว่างประเทศ (Manual of Statistics on International Trade in Services: MSITS) เพื่อให้ประเทศสมาชิกมีมาตรฐานเดียวกันในการจัดเก็บข้อมูลสถิติการค้าบริการต่อไป

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

กรกฎาคม ๒๕๕๖